

Teme iz povijesti otoka Krka u opusu Nade Klaić

U svom je bogatom i sadržajno raznovrsnom historiografskom djelu Nada Klaić obrađivala brojna pitanja iz hrvatske i regionalne povijesti u rasponu od kasne antike do konca 19. stoljeća. Svoje mjesto u tome zavidnom opusu pronašao je, dakako, i najveći jadranski i hrvatski otok: Krk. Iz srednjovjekovne krčke povijesti N. Klaić napisala je nekoliko opsežnih i iznimno važnih radova. Svoje bavljenje Krkom započela je još koncem 1950-ih odnosno početkom 1960-ih kada je za Enciklopediju Jugoslavije sastavila natuknicu o Frankapanima – velikaškom rodu knezova Krčkih odnosno o povijesti Krka, a nastavila istraživanjima hrvatskog glagoljaštva, posebno Bašćanske ploče i uopće najstarije glagoljičke epigrafije, potom analitičkim prikazom Krčkih knezova Frankapana i društvenog uređenje na otoku te važnosti krčkih statuta (hrvatsko-glagoljskog i latinskog). Također je uspješno surađivala s Povijesnim društvom otoka Krka u čijem je Krčkom zborniku objavila zapažene studije – “Knezovi Frankapani kao krčka vlastela” (1970.), “Društvena struktura kvarnerske općine u razvijenom srednjem vijeku” (1971.) – te referatima “Historijska uloga Krčkih knezova u hrvatskoj prošlosti” i “Uzroci i posljedice zrinско-frankopanske urote” sudjelovala u radu Znanstvenog skupa u povodu 300-godišnjice smrti pjesnika Frana Krste Frankopana (Malinska, Haludovo, 1971.). Svi ti radovi i danas – unatoč protoku vremena i novim rezultatima historiografskih i drugih istraživanja (poglavito na polju arheologije, povijesti umjetnosti, slavistike/kroatistike i prava) – imaju svoju relevantnost i čine važan prinos poznavanju povijesti otoka Krka u srednjem vijeku.

Bogat i raznovrstan historiografski opus Nade Klaić obuhvaća brojne teme iz hrvatske i povijesti susjednih i okolnih područja u vremenskom luku od kasne antike do konca 19. stoljeća, a nemali je broj puta upravo sama otvarala cijeli dijapazon novih pitanja i problema ostavljajući upravo takav pristup budućim naraštajima istraživača povijesti u zadatku ili nova propitivanja. Svoje mjesto u tome zavidnom historiografskom opusu koji sadrži analitičke radove i sinteze, publiciranje povijesnih vrela, prikaze, ali i oštre kritike, pronašao je, dakako, i najveći jadranski i hrvatski otok: Krk, a čija je prošlost obilježena različitim događajima i procesima koji su za sobom ostavili ponekad više, a ponekad manje tragova odnosno svjedočanstava.

Iz srednjovjekovne krčke povijesti N. Klaić napisala je nekoliko opsežnih i iznimno važnih radova. Naš prikaz toga bazirat ćemo na

tematskoj osnovici u tri skupine: reći ćemo nešto općenito o povijesti Krka, zatim o njezinim glagoljaškim temama i potom o Krčkim knezovima kasnijim Frankapanima, ali vodeći pritom pažnju i na kronologiju objavljivanja dotičnih radova.

I.

Svoje bavljenje temama iz povijesti otoka Krka N. Klaić započela je još koncem 1950-ih odnosno početkom 1960-ih kada je za *Enciklopediju Jugoslavije* sastavila natuknicu o Frankapanima – velikaškom rodu knezova Krčkih (u nastavku više o tome) odnosno napisala sintezu povijesti Krka¹ u proporcijama zadanim samim karakterom publikacije za koju je namijenjena. Radi se o enciklopedijskom članku koji je napisan na temelju literature – većinom hrvatske (Črnčićeve *Najstarije poviesti*, Skokova *Slavenstva i romanstva na Jadranskim otocima*, Petrisove *Nike uspomene starinske*)² i nešto talijanske (Cubichevih *Notizie naturali e storiche sull'isola di Veglia*),³ ali je zanimljivo da nije navela i svoga „dedeka“ – Vjekoslava Klaića (1849.-1928.) i njegovu opsežnu monografiju o *Krčkim knezovima Frankapanima*⁴ koja se tu ipak trebala naći! Također nije naveden i dosta opsežan, pregledan rad o povijesti grada Krka⁵ iz pera Giuseppea Vassilicha (1852.-1940.).⁶ U sadržajnom pogledu, između ostalog, piše

- 1 Nada Klaić, „Krčk. Historija“, *Enciklopedija Jugoslavije* 5 (1962), 421-422. Dio članka koji govori o prapovijesti i antici napisao je Mate Suić, a o novovjekovnom razdoblju i 20. stoljeću Vjekoslav Štefanić. Suićev dio ima zaseban popis literature, a Štefanićev zajedno s dijelom N. Klaić.
- 2 Ivan Črnčić, *Najstarija poviest krčkoj, osorskoj, rabskoj, senjskoj i krbavskoj biskupiji* (Rim 1867); Petar Skok, *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima: I. Toponomastička ispitivanja, II. Toponomastička ispitivanja: kazala i karte* (Zagreb 1950); Ivan Gršković – Vjekoslav Štefanić, „*Nike uspomene starinske Josipa Antuna Petrisa (1787.-1868.)*“, *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena* 37 (1953), 81-143 (novo izdanje: Josip Antun Petris, *Nike uspomene starinske*, prir. Tanja Perić-Polonijo /Zagreb – Rijeka 2010/). Potonji naslov zapravo više odgovara Štefanićevu dijelu teksta.
- 3 Giambattista Cubich, *Notizie naturali e storiche sull'isola di Veglia* (Trieste 1874-1875; [I. *Fisica*; II. *Notizie storiche sull'isola di Veglia*; III. *Documenti sull'isola di Veglia*]).
- 4 Vjekoslav Klaić, *Krčki knezovi Frankapani. Knjiga prva. Od najstarijih vremena do gubitka otoka Krka (od god. 1118. do god. 1480.)* (Zagreb 1901 – reprint izdanje: Rijeka: Povijesno društvo otoka Krka /*Krčki zbornik*, sv. 25. Posebno izdanje, sv. 19/ i Izdavački centar Rijeka /*Biblioteka Fluminensia*, sv. 3/, 1991).
- 5 Giuseppe Vassilich, „*La storia della città di Veglia nei suoi monumenti principali*“, *Archivio storico per la Dalmazia* VIII (1933) XVI/93, 435-464 /1. dio/; IX (1934) XVI/94, 503-520 /2. dio/; IX (1934) XVI/95, 547-566 /3. dio/; IX (1934) XVII/97, 45-52 /4. dio/.

kako od kraja 6. stoljeća, kada se oko 585. spominje krčki biskup kao sufragan akvilejskog patrijarha, pa do sredine 10. stoljeća nemamo nikakvih podataka o Krku, tj. sve do djela cara-pisca *De administrando imperio*. Spominje i različite druge događaje od odvajanja Krčke biskupije pod lažnim biskupom Cededom i reformama nesklonim papom Honorijem II. (1061.-1072.) pa sve do mletačke uprave uspostavljene 1480. godine i njezinih težnji da „uredi pravne odnose, nastavivši u stvari rad koji su započeli Frankapani“.⁷

Vežano upravo uz potonje valja naglasiti da iz srednjovjekovne povijesti otoka Krka danas su nam znane i sačuvane tri zbirke pravnih odredbi: Krčki ili Vrbanski/Vrbnički statut (*štatut*) iz 1388. godine pisan (staro)hrvatskim jezikom na glagoljici, latinske i mletačke Odredbe i nove uredbe grada i otoka Krka (*Ordines et Reformationes Civitatis et Insulae Veglae*) iz 1489. godine, te Krčki statut (*Statuta Vegliae*) na latinskom jeziku iz 16. stoljeća.

Prvi od njih puno je poznatiji, temeljito istražen⁸ i nekoliko puta objavljen,⁹ drugi nešto više korišten, ali dostupan tek po izdanju iz 19. stoljeća¹⁰ i kasnije u pretisku,¹¹ dok je potonji latinski statut¹² relativno

6 O Vassilichevom istraživačkom profilu v. Marino Manin, „Život i djelo Giuseppea Vassilicha (1852.-1940.), prosvjetnoga djelatnika i proučavatelja povijesti istarskog i kvarnerskog prostora“, *Časopis za suvremenu povijest* 36 (2004) 2, 551-568.

7 Klaić, „Krk. Historija“, 421-422.

8 *Krčki (Vrbanski) statut iz 1388.*, prir. Lujo Margetić i Petar Strčić (*Krčki zbornik*, sv. 62, *Posebno izdanje Krčkog zbornika*, sv. 52) (Krk 2008) – reprint izdanja iz 1988. god. Usp. npr. i Nella Lonza, „Kazneni postupak Krčkog (Vrbanskog) statuta iz 1388. godine“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Zagrebu* XLIII (1993) 6, 715-725.

9 Usp. Damir Karbić – Marija Karbić, *The Laws and Customs of Medieval Croatia and Slavonia: A Guide to the Extant Sources* (UCL School of Slavonic and East European Studies – Studies in Russia and Eastern Europe) (London 2013), 77-78.

10 Cubich, *Notizie naturali e storiche sull'isola di Veglia* [III. *Documenti sull'isola di Veglia*], 109-117 /s tiskarskim pogreškama u paginaciji/. Cubich ga s pravom naziva: „Statuto del Vinciguerra“, jer je mletački providur na Krku Antonio Vinciguerra (r. 1439./1446., u. 1502.) autor dopuna i izmjena (*Ordines et Reformationes Civitatis et Insulae Veglae*) iz 1489. godine namijenjenih onom starom statutu koji Vinciguerra spominje u svom izvještaju – *La cronaca di Veglia* – kao stari Krčki statut (*statuto vecchio di Veglia*) – Vicko Solitro, *Documenti storici sull'Istria e la Dalmazia*, vol. I (Venezia 1844), 14; *Povijesni dokumenti o Istri i Dalmaciji* (preveo i uredio Vladimir Rismondo) (Split 1989), 31. Usp. i Iva Brusić, „Antonio Vinciguerra: the Ideological Initiator of the Venetian Appearance of the City of Krk“, *Ikon – časopis za ikonografske studije / journal of the iconographic studies* 5 (2012), 345-350.

11 Lujo Margetić, *Rijeka, Vinodol, Istra. Studije* (Rijeka 1990), 99-104.

12 Giuseppe Vassilich, „Statuto della città di Veglia“, *Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria* II (1885) I/1-2, 51-128 /1. dio/; II (1885) I/3-4, 205-302 /2. dio/; III (1886) II/1-2, 3-79 /3. dio/.

slabije poznat unatoč svojoj opsežnosti, te tek djelomično istražen¹³ iako svojim značajem zauzima važno mjesto u srednjovjekovnom i ranonovovjekovnom razdoblju povijesti otoka Krka.¹⁴

Iako bi se moglo pomisliti da se svim tim N. Klaić nije bavila – tomu nije tako. Istina – ništa opsežnije o tome nije objavila, ali se zato u njezinoj ostavštini¹⁵ u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu (sign. HR AHAZU 651) čuva cijela bilježnica s ispisima i bilješkama iz latinskog Krčkog statuta¹⁶ – zapravo temeljem izdanja statuta koje je priredio Krčanin Giuseppe Vassilich pod naslovom “Statuto della città di Veglia” i objavio u Poreču 1885. i 1886. u časopisu *Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria*.

Talijanska je pravna historiografija, ali i dio hrvatske, stajališta da latinski Krčki statut potječe iz 13. ili s početka 14. stoljeća¹⁷ i da je, dakako, stariji od glagoljičkog Krčkog ili Vrbanskog/Vrbničkog iz 1388. godine. Nasuprot tomu dio pak autora, kako talijanskih tako i hrvatskih, stavlja ga u 15. ili 16. stoljeće. Među njima je i N. Klaić¹⁸ – i to s pravom. Latinski Krčki statut vrlo je kompleksan zbornih pravnih odredbi u kojem se odražava nekoliko povijesnih i pravnih slojeva i to u rasponu od 13. do 16. stoljeća. Taj statut kakvim ga danas poznajemo nije mogao postojati u 13. ili 14. stoljeću kao što bi htjeli pojedini autori, pa je stoga metodološki vrlo osjetljivo takav statut izravno uzimati kao izvor za ranija stoljeća kada je on *novu* redakciju doživio u 16. stoljeću.¹⁹ U takvom slučaju,

13 Usp. Lujo Margetić, “Bračno imovinsko pravo prema Krčkom statutu na latinskom jeziku”, *Krčki zbornik* 2 (1971), 145-177; “Darovanje i protudarovanje u baščanskim ispravama 14. i 15. stoljeća”, *Krčki zbornik* 5 (1972), 129-141; “Dokazna sredstva u sudskom postupku na frankapanskim primorskim posjedima”, *Krčki zbornik* 7 (1976), 205-222; “Preferiranje djeteta po Krčkom, Rapskom i drugim primorskim statutima”, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* XVIII (1973), 215-247; Ivan Žic-Rokov, “Javna čistoća, kuga i stočarstvo u prvom Krčkom statutu (kraj XIII – poč. XIV. st.)”, *Krčki zbornik* 6 (1975), 91-104.

14 Usp. sažeti pregled u: Tomislav Galović, “Krčki statut na latinskom jeziku iz 16. stoljeća”, *Krčki kalendar* 2014. (2013), 82-87.

15 Usp. *Osobni fond Nada Klaić 651 AHAZU (1920 – 1988). Sumarni inventar*, izradila Jadranka Kaloper-Bakrač, Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb 2010.

16 Arhiv HAZU, Osobni fond Nada Klaić 651, kut. 15: 114.

17 Usp. Anna Maria Fiorentin, *Krk – splendidissima civitas Curictarum* [Veglia la «splendidissima civitas Curictarum»] (prev. Franjo Matejčić, *Krčki zbornik*, sv. 44. Posebno izdanje, sv. 38) (Rijeka 2011), 199-203.

18 Klaić, “Krk. Historija”, 422.

19 Usp. Bruno Dudan – Antonio Teja, *L’italianita della Dalmazia negli ordinamenti e statuti cittadini* (Varese - Milano 1943 [Milano 2011]), 145-146.

prije nego što se kritički ne raščlani, lako se može zapasti u anakronizme. Primjerice, navođenje određenih crkvenih blagdana (Tijelovo) i obveza prema crkvi (oporučni legati za crkvu sv. Kvirina), spominjanje različitih novčanih jedinica (romanati), potom građevina (*Porta Pisana*), obveza postojanja određenih komunalnih funkcija (npr. *rector/rectores, examiner*) itd. Od otvorenih pitanja ovoga statuta svakako ostaju ona vezana uz povijesnu i pravnu raščlambu njegovih slojeva dok u primarnu zadaću naše pravno-povijesne znanosti i filologije ostaje u dogledno vrijeme prirediti novo kritičko izdanje s prijevodom na hrvatski jezik ovoga dragocjenog – ne samo za otok Krk već i puno šire – pravnog,²⁰ povijesnog i jezičnog spomenika.²¹

A tih nekoliko rečenica N. Klaić o toj problematici dostatno otkrivaju njezino stajalište iako joj – čini se – zbog poslijeratnih okolnosti nije bilo dostupno drugo tiskano izdanje Krčkog statuta objavljeno 1945. godine u Milanu: *Statuta Veglae* u ediciji *Corpus statutorum Italicorum* koje priređivački potpisuju Aldo Lusardi i poznati talijanski pravni povjesničar Enrico Besta,²² jer bi ona na teze iznesene u njemu zasigurno imala što reći.

Stoga, iako sažet – s naglaskom na političkoj povijesti – enciklopedijski članak “Krk. Historija” i danas je od koristi istraživačima krčke prošlosti.

II.

U drugoj cjelini želimo progovoriti o glagoljaškim temama N. Klaić vezanim uz otok Krk.²³ Tijekom šezdesetih godina nastavila je s istraživanjima hrvatskog glagoljaštva, posebno Bašćanske ploče i uopće najstarije glagoljičke epigrafije. U ovoj skupini najznačajnija je studija pod naslovom: “Historijska podloga hrvatskoga glagoljaštva u X i XI stoljeću”

20 Usp. Lujo Margetić, “Zakoni, pravni običaji, statuti, privilegiji”, *Hrvatska i Europa – kultura, znanost i umjetnost. Svezak II. Srednji vijek i renesansa (XIII. – XVI. stoljeće)*, ur. Eduard Hercigonja (Zagreb 2000), 154.

21 Galović, “Krčki statut na latinskom jeziku iz 16. stoljeća”, 82-84, 87.

22 Aldo Lusardi – Enrico Besta, *Statuta Veglae (Corpus statutorum Italicorum 22, terza serie – n. 2, Milano 1945)*.

23 Problematika glagoljaštva u djelu N. Klaić zaslužuje zasebnu obradu što prelazi okvire ovoga priloga, stoga to ostavljamo u zadaću. Usp. s toga područja primjerice neke među njezinim posljednjim radovima: “Kako i kada postaje »Metodova doktrina« kulturno dobro Hrvata”, *Croatica Christiana periodica X* (1986) 17, 17-39; “Pobjeda reformnog Rima na Jadranu za pape Grgura VII. (1073–1085. god.)”, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu XXVIII* (1986), 147-202.

i koja ima svoje dvije varijante, onu opsežniju objavljenu u časopis Staroslavenskog instituta u Zagrebu *Slovo*, zapravo zborniku posvećenom prof. Vjekoslavu Štefaniću o šezdeset i petoj godini života i trideset i petoj godini naučnog rada (1965.) i ona kraća tiskana u *Jugoslovenskom istorijskom časopisu – organu Saveza društava istoričara Jugoslavije* (1965.). Prema riječima Tomislav Raukara ova je rasprava unutar cjelokupnog znanstvenog opusa Nade Klaić jedna od „najvažnijih i najmanje prijedpornih“.²⁴ U toj studiji N. Klaić zapravo podupire tezu Vjekoslava Štefanića (1900.-1975.) koji ranu prisutnost glagoljaštva na istarsko-kvarnerskom području objašnjava time da su nakon Metodove smrti (885.) protjerani učenici svete Braće bili otkupljeni u Veneciji i potom dovedeni na sjevernojadranske bizantske posjede.²⁵ Prema mišljenju N. Klaić područje glagoljice podudara se s područjem Dalmatinske marke.²⁶ No, da se glagoljaštvo – kao iznimno važna sastavnica duhovnosti, kulture i, napose, identiteta u Hrvata²⁷ – ubrzo proširilo i postalo prisutno na puno širem prostoru nego što je to u starijoj historiografiji naznačeno izravno svjedoče akti splitskog crkvenog partikularnog sabora iz 925. godine.²⁸ S druge pak strane u istom je radu žestoko kritizirala Josipa Hamma (1905.-1986.), kao i još neke, u pogledu njegova tumačenja postanka glagolizma i značenja istoga za Južne Slavene.²⁹ Nekoliko godina kasnije objavljuje kraći, ali vrlo zanimljiv članak “Etnički odnosi u Bizantskoj Dalmaciji (od VII do XII st.)”,³⁰ nastao kao rezultat sudjelovanja u radu V. kongresa istoričara Jugoslavije održanog u Ohridu početkom rujna

24 Tomislav Raukar, “Nada Klaić, povjesničar hrvatskoga srednjovjekovlja”, *Croatica Christiana periodica – časopis Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu* XII (1988) 21, 198.

25 Vjekoslav Štefanić, “Tisuću i sto godina od moravske misije”, *Slovo – časopis Staroslavenskog instituta u Zagrebu* 13 (1963), 5-42.

26 O Dalmatinskoj marci v. Nada Klaić, “Da li je postojala Dalmatinska marka Bečke ilustrirane kronike?”, *Zgodovinski časopis* XIX-XX/1965-1966 / = *Zwitterjev zbornik* (1966), 125-138.

27 Usp. Eduard Hercigonja, *Tisućljeće hrvatskoga glagoljaštva* (Zagreb 2009), 15-16; Josip Bratulić, “Glagolizam i glagoljaštvo”, *Drugi Hercigonjin zbornik*, ur. Stjepan Damjanović (Zagreb 2005), 53-57; “Glagoljaštvo i glagolizam u crkvenom i društvenom životu Hrvata i Slovenaca”, *Kolo – časopis Matice hrvatske za književnost, umjetnost i kulturu* XIX (2009) 3-4, 153-156.

28 Usp. Velimir Blažević, *Crkveni partikularni sabori i dijecezanske sinode na području Hrvatske i drugih južnoslavenskih zemalja* (Zagreb 2012), 65-68.

29 Nada Klaić, “Historijska podloga hrvatskoga glagoljaštva u X i XI stoljeću”, *Slovo – časopis Staroslavenskog instituta u Zagrebu* 15-16 (1965), 228-231.

30 Nada Klaić, “Etnički odnosi u Bizantskoj Dalmaciji (od VII do XII st.)”, *Jugoslovenski istorijski časopis – organ Saveza društava istoričara Jugoslavije* VIII (1969) 4, 23-28.

1969., u kojem naglašava – oslanjajući se pritom na rezultate filoloških istraživanja Petra Skoka (1881.-1956.) – da je toponomastička analiza Krka „kao najvećeg kvarnerskog otoka“ dala „dragocjene rezultate“. U tome pogledu podržava Skokovu podjelu Krka na „bizantski“ i „hrvatski“ odnosno „čakavski“ dio na osnovi starih naziva koji nose osobitosti staroromanskog govora grada Krka, a granica bi između njih – uvjetno rečeno – išla potezom od Punte Pelove kod Malinske preko Muraja do Drage Bašćanske. Sjeverno od te crte uglavnom su slavenski-hrvatski nazivi.³¹ U zaključku naglašava da u bizantskoj Dalmaciji, „u njenom zapadnom dijelu učvršćuje se crkveni slavenski jezik, a glagoljica, napuštajući strogo crkvene okvire, postaje i pismom dnevne upotrebe“ – te zato – „zapadni krajevi Donje Dalmacije imaju posebnu ulogu u kulturnom životu Južnih Slavena“.³²

Unutar ovoga tematskog okvira logički se nametala potreba valorizacije glagoljičkih epigrafičkih spomenika i njihova političko-povijesna kontekstualizacija.³³ U crkvi nekadašnje benediktinske opatije sv. Lucije, danas u selu Jurandvor u blizini Baške na otoku Krku, sve do godine 1934. nalazio se najznačajniji i ujedno najopsežniji hrvatski epigrafski spomenik pisan glagoljicom – *Bašćanska ploča*. Sadržajem i uopće značenjem zauzima istaknuto i nadasve važno mjesto u povijesti, jeziku i kulturi hrvatskoga naroda. Od kada je otkrivena za znanstvenu javnost sredinom 19. stoljeća pa naovamo, zaokuplja pažnju istraživača različitih profila i znanstvenih usmjerenja. Među njima dakako bila je i N. Klaić koja je o tome napisala nekoliko tekstova. U radu „Nekoliko napomena o Bašćanskoj ploči“ iz 1969. godine³⁴ zapravo kritizira prilog Milana Moguša objavljen 1967. u matičinom *Kolu* pod naslovom „Riječ-dvije o Bašćanskoj ploči“.³⁵ Zamjera mu prije svega tumačenje riječi „v dni svoje“ u značenju „prije izvjesnog vremena“

31 Klaić, „Etnički odnosi u Bizantskoj Dalmaciji (od VII do XII st.)“, 25. Kartu toga područja v. u Nada Klaić, *Povijest Hrvata u ranom srednjem vijeku* (Zagreb 1975), 118.

32 Klaić, „Etnički odnosi u Bizantskoj Dalmaciji (od VII do XII st.)“, 28.

33 O recentnom stanju u istraživanjima ove tematike v. Tomislav Galović, „Intelektualna i kulturna povijest: Hrvatska glagoljička, ćirilička i latinička pisana kultura u ranom srednjem vijeku“, *Povijest Hrvata* (sinteza Matice hrvatske – Biblioteka Hrvatske povijesti), ur. Zrinka Nikolić Jakus (Zagreb 2014) /u tisku/.

34 Nada Klaić, „Nekoliko napomena o Bašćanskoj ploči (U povodu priloga M. Moguša, Riječ-dvije o Bašćanskoj ploči, »Kolo« 4, 1967)“, *Vjesnik bibliotekara Hrvatske XV* (1969)1-2, 1-14.

35 Milan Moguš, „Riječ-dvije o Bašćanskoj ploči (u povodu 890. godišnjice)“, *Kolo – časopis za književnost i kulturu V/CXXV* (1967) 4, 322-326.

te između brojnih drugih otvorenih pitanja problematiku datacije Bašćanske ploče koju autor pod utjecajem J. Hamma stavlja u 1077. i bezrezervno prihvaća. N. Klaić jednostavno konstatira da se godini na početku zapisa protive i običaji u diplomatskoj praksi. Odnosno, da se pozovemo ovdje na riječi Branka Fučića (1920.-1999.) „na početku teksta nema nikakva datuma niti bi natpis ove vrste u ono vrijeme uopće mogao započinjati s golim datumom. Bašćanska bi ploča morala započinjati, a tako i jest, s invokacijom ‘V ime Otca i Sina i Svetago Duha’ (...)“.³⁶

Dakako Bašćanska ploča zastupljena je i u autoričinoj *Povijest Hrvata u ranom srednjem vijeku* – odnosno cijelo jedno potpoglavlje naslovljeno je: “Glagoljica, slavenski liturgijski i hrvatski književni jezik”, a temelji se na radovima Vj. Štefanića, J. Hamma, P. Skoka, M. Polonija te dakako B. Fučića.³⁷ No, zanimljivo je da se ne osvrće i na tzv. *Jurandvorske ulomke*.³⁸ Odnosno po svojoj funkciji Bašćanska je ploča u crkvi prvotno služila kao lijevi plutej (*septum*), tj. kao oltarna ograda koja dijeli kler od puka (V. Fugošić i B. Fučić). Stoga sve govori u prilog tomu da je postojala još jedna ploča kao desni plutej od koje su ostali samo manji ostaci nazvani *Jurandvorski ulomci* (I-IV). Svojim sadržajem ta četiri ulomka također otkrivaju neki opsežniji pisani predložak i s pravom sugeriraju postojanje još jedne isprave/zapisa koja je kao tekstualna podloga poslužila za ono što će Fučić smatrati tzv. drugom *Bašćanskom pločom*.³⁹ Na *Jurandvorskim ulomcima* (I-II) može se rekonstruirati/pročitati sljedeće: *azъ opatъ ... prosihъ ... u zъbnim[ir..?] ... luc[iê]* (ulomak I.); *križъ ... [hr]vatsk[i ?]* ... (ulomak II.).⁴⁰

Godine 1981. N. Klaić pisala je “Još jednom o Bašćanskoj ploči kao izvoru za vladanje kralja Zvonimira” te zaključila da je Bašćanska ploča „najdragocjeniji spomenik za političku povijest Hrvata u doba Trpimirovića“⁴¹ dok je u svojoj knjizi *Vinodol od antičkih vremena do knezova Krčkih i Vinodolskog zakona* (1988.) prenijela i prihvatila sva

36 Branko Fučić, *Terra incognita* (Zagreb 2001), 123.

37 Nada Klaić, *Povijest Hrvata u ranom srednjem vijeku* (Zagreb 1975), 395-408.

38 Branko Fučić, “Jurandvorski ulomci”, *Krčki zbornik* 3 (1971), 157-175 – s iscrpnom epigrafsko-paleografskom analizom i uputom na stariju literaturu.

39 Fučić, “Jurandvorski ulomci”, 172.

40 Usp. Branko Fučić, “Hrvatski glagoljski i ćirilski natpisi”, *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost. Sv 1: Srednji vijek (VII. – XII. stoljeće)*. *Rano doba hrvatske kulture*, ur. Ivan Supićić (Zagreb 1997, 2007), 268-269.

41 Nada Klaić, “Još jednom o Bašćanskoj ploči kao izvoru za vladanje kralja Zvonimira”, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* XXIV (1981), 297.

paleografsko-epigrafska tumačenja i pretpostavke B. Fučića, pa tako vezano i uz *Jurandvorske ulomke* (I-IV) i druge naše glagoljičke spomenike.⁴²

III.

Najzad, ostaje u ovoj trećoj cjelini prikazati pisanje N. Klaić o Krčkim knezovima kasnijim Frankapanima i društvenoj problematici na otoku Krku.

Još sredinom 1950-ih N. Klaić je o Frankapanima napisala kraće natuknice za treći svezak *Enciklopedije Jugoslavije* koji je tiskan 1958., gdje je obradila Frankapane (kasnije također Frankopani), velikaški rod knezova Krčkih, a potom i istaknute pojedince: Bernardina Ozaljskog (1453.-1529., sin Stjepana II. i Ižote, kćeri markgrofa d'Este), Krstu Brinjskog (1482.-1527.), Franju Slunjskog (1536.-1572.), Nikolu Tržačkog (1586.-1647.), Frana Krstu Tržačkog (1643.-1671.) i Orfeja, potomka Jurja Frankapana.⁴³ Radi se o sažetim natuknicama, ali opet dosta informativnim kojima dobivamo uvid u povijest ovog velikaškog roda. Također je popisana i korištena literatura – no, pomalo začuđuje, ali to nije ovoga puta u domeni same autorice, da je izostavljen popis i tiskanih izvora. Tako je ostao nenaveden vrlo važna diplomatski zbornik za povijest Frankapana, *Codex diplomaticus comitum de Frangepanibus* koji su 1910. i 1913. godine u Budimpešti priredili Lajos Thallóczy /Strommer/ (1854.-1916.) i Samu Barabás (1855.-1940.).⁴⁴ Tim više što je ta zbirka tiskana skoro desetak godine nakon što je V. Klaić objavio svoju temeljnu – i danas nezaobilaznu – monografiju o *Krčkim knezovima Frankapanima* (1901.). U drugom izdanju *Enciklopedije Jugoslavije*, tj. njezinu četvrtom svesku iz 1986. godine, natuknica “Frankapani (Frangipani, Frankopani)”

42 Nada Klaić, *Vinodol od antičkih vremena do knezova Krčkih i Vinodolskog zakona* (Pazin - Rijeka 1988), 28.

43 Nada Klaić, “Frankapani (Frankopani)”, *Enciklopedija Jugoslavije* 3 (1958), 387-390.

44 *Codex diplomaticus comitum de Frangepanibus – A Frangepán család oklevéltára*. Köt. 1: 1133-1453. A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából kiadják Thallóczy Lajos és Barabás Samu, Budapest: Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia (Monumenta Hungariae historica. Diplomataria vol. XXXV. – Magyar történelmi emlékek. Osztály 1. Okmánytárak 35), MCMX.; *Codex diplomaticus comitum de Frangepanibus – A Frangepán család oklevéltára*. Köt. 2: 1454-1527. Hamis oklevelek 1209-1481. A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából kiadják Thallóczy Lajos és Barabás Samu, Budapest: Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia (Monumenta Hungariae historica. Diplomataria vol. XXXVIII. – Magyar történelmi emlékek. Osztály 1. Okmánytárak 38), MCMXIII.

ponovno je bila objavljena s određenim izmjenama i sitnim dopunama u pogledu popisa korištene literature.⁴⁵

N. Klaić uspješno je surađivala i s Povijesnim društvom otoka Krka⁴⁶ u čijem je *Krčkom zborniku* objavila dvije zapažene studije “Knezovi Frankapani kao krčka vlastela” (1970.) i “Društvena struktura kvarnerske općine u razvijenom srednjem vijeku” (1971.), te referatima “Historijska uloga Krčkih knezova u hrvatskoj prošlosti” i “Uzroci i posljedice zrinško-frankopanske urote” sudjelovala u radu *Znanstvenog skupa u povodu 300-godišnjice smrti pjesnika Frana Krste Frankopana* (Malinska, Hotelski grad Haludovo, 1971. – pripreman i održan u vremenu “Hrvatskoga proljeća”).⁴⁷

Prvom studijom “Knezovi Frankapani kao krčka vlastela” dala je vrlo detaljan prikaz postanka i razvoja Krčkih knezova Frankopana i društvenog uređenje na otoku Krku u vrijeme njihove vladavine.⁴⁸ Riječ je zapravo o temeljitoj studiji u kojoj se – nakon više od pola stoljeća i objavljivanja monografije V. Klaića – nanovo sagledava Krčke knezove i njihova uloga u prošlosti Krka.⁴⁹ „Ako bacimo pogled“ – piše N.

45 Nada Klaić, “Frankapani (Frangipani, kasnije također Frankapani)”, *Enciklopedija Jugoslavije* /II. izdanje/ 4 (1986), 256-258.

46 O djelatnosti Povijesnog društva otoka Krka v. Tomislav Galović, *Krčki zbornik 50. jubilarni svezak. Pregled rada Povijesnog društva otoka Krka i bibliografija Krčkog zbornika* (Krk 2006), 21-52.

47 Usp. Petar Strčić, “Prvi trogodišnji izvještaj o radu Povijesnog društva otoka Krka (26. travnja 1969 – 1. srpnja 1972)”, *Krčki zbornik 5* (1972), 424, 427, 432-434, 438. Povijesno društvo otoka Krka organiziralo je u Malinskoj na otoku Krku, u razdoblju od 12. do 15. listopada 1971. godine, veliko znanstveno savjetovanje o četiri teme: 1) o radničkom pokretu i Narodnooslobodilačkom ratu u povodu 30-obljetnice Revolucije; 2) o krčkim knezovima Frankopanima i njihovu vremenu u povodu 300-godišnjice smrti pjesnika Frana Krste Frankopana; 3) o “Hrvatskoj čitaonici” u Vrbniku u povodu 100-obljetnice njena osnivanja; 4) o problemima iz arhivistike. Brojni stručnjaci – ističemo Nadu Klaić, Maksa Pelozu, Augusta Ernsta, Mirka Valentića, Danila Klenu, Mirjanu Gross, Ivana Kampuša, Ferencu Horvatha, Josipa Bratulića, Josipa Vončinu, Nedjeljku Fabriju, Josipa Adamčeka, Vinka Foretića, Luju Margetića, Petra Strčića i druge – iz zemlje i inozemstva (Austrija, Mađarska) sudjelovali su radu ovoga skupa čiji je suorganizator bilo Društvo arhivskih radnika Hrvatske.

48 Nada Klaić, “Knezovi Frankapani kao krčka vlastela”, *Krčki zbornik 1* (1970), 125-180.

49 O nekim pogledima, drugačijim tumačenjima i novim rezultatima po tome pitanju v. Ozren Kosanović, *Državina Krčkih knezova – Vinodol, Senj i Krk od početka 14. stoljeća do 1420. godine*, doktorski rad, mentor Neven Budak, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (Zagreb 2012), 102-182. Usp. i Nella Lonza, “Novopronađeni izvori o sudskim postupcima protiv krčkih knezova u XIV. stoljeću”, *Vjesnik Povijesnog arhiva u Rijeci XXXV-XXXVI/1993-1994* (1994), 9-20.

Klaić – „na prošlost Hrvata u srednjem vijeku, razabrat ćemo da su krčki knezovi Frankapani imali u njoj posebno mjesto. To je jedina velikaška porodica koja je sve do posljednjih desetljeća XVII st. vrlo uspješno odolijevala pritisku koji je dolazio iz kraljevskog dvora. Jedina velikaška porodica koju bismo, prema političkoj moći što ju je uživala, mogli uspoređivati s njima jesu bribirski knezovi“.⁵⁰ Rad je tematski razrađen u dvije cjeline. U prvoj se prikazuje njihov uspon od mletačkih činovnika do gospodara otoka,⁵¹ a u drugom odnos knezova prema krčkim općinama: gradu Krku i pet kaštela (Omišalj, Baška, Vrbnik, Dobrinj i Dubašnica). Zaključno iznosi pozitivnu ocjenu vladavine knezova Krčkih Frankapana na otoku posebice ističući njihovu „izvanrednu ulogu u kulturnom životu otoka“.⁵²

Drugi pak rad, „Društvena struktura kvarnerske općine u razvijenom srednjem vijeku“⁵³ (1971.) – u kojem iznosi tezu da je ključnu ulogu pri procesu njezina formiranja imao Bizant – zapravo je logički nastavak autoričinih ranije započetih istraživanja društvene problematike kvarnerskog područja (otoci Cres, Lošinj, Krk, Rab; istočna Istra; Hrvatsko primorje; Senj).⁵⁴ Upravo je tu skupinu radova Lujo Margetić (1920.-2010.) ovako ocijenio: „opus N. Klaić što se odnosi na društvenu problematiku naših primorskih krajeva velik je i nezaobilazni doprinos poznavanju naše starije povijesti. Pravni povjesničari koji se žele baviti

50 Klaić, „Knezovi Frankapani kao krčka vlastela“, 125.

51 O širenju vlasti Krčkih knezova izvan otoka v. Nada Klaić, „Kako i kada su knezovi Krčki stekli Modruš i Vinodol?“, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* XVI (1971), 129-168. O toj problematici usp. i John P. Kraljic, „The Early History of Vinodol and the Lord of Krk: Recent Works of Nada Klaić and Lujo Margetić“, *Journal of Croatian Studies* 30 (1989), 153-165.

52 Klaić, „Knezovi Frankapani kao krčka vlastela“, 168. Tu se, između ostaloga, N. Klaić vrlo kritički osvrće na izvještaj odnosno *Kroniku* A. Vinciguere koji posljednjeg krčkog kneza Ivana VII. opisuje kao tiranina, smatrajući takvo pisanje pretencioznim. Usp. u pogledu te *Kronike* i: Srđan Rudić, „Izveštaj Antuna Vinciguere kao izvor za istoriju srednjovekovne Bosne“, *Zbornik za istoriju Bosne i Hercegovine* 5 (2008), 149-156. Zahvaljujem kolegi Nevenu Isailoviću iz Istorijskog instituta u Beogradu koji me upozorio na ovaj rad.

53 Nada Klaić, „Društvena struktura kvarnerske općine u razvijenom srednjem vijeku“, *Krčki zbornik* 2 (1971), 111-144.

54 Usp. Nada Klaić, „Noviji radovi na društvenoj problematici srednjovjekovne Hrvatske“, *Godišnjak Istoriskog društva Bosne i Hercegovine* X/1949-1959 (1959), 333-354. (ćir.); „Pitanje društvenog uređenja kvarnerskih općina u novijoj literaturi“, *Zgodovinski časopis* XII-XIII/1958-1959 (1959), 242-254; „Što su kmetovi Vinodolskog zakona? Prilog problematici društvenog uređenja Vinodola u XIII. stoljeću“, *Radovi Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – Odsjek za povijest* 4 (1962), 25-50.

ubuduće problemima hrvatskog primorskog područja ne mogu zaobići njezine radove“.⁵⁵

Inače, nedugo po održavanju spomenutog znanstvenog skupa, u *Novom listu* i *Glasu Istre* objavljen su u nekoliko nastavaka malinskarski referati N. Klaić. Prvi pod naslovom: “Povijesna uloga krčkih knezova u hrvatskoj prošlosti” – u pet nastavaka s podnaslovima: *Najugledniji velikaši u Hrvatskoj i Ugarskoj*; *Prvak u hrvatskom kraljevstvu* (o Nikoli IV.); *Frankopani na vrhuncu svoje moći* (15. st.); te *Frankopani daju primjer Zapadu*.⁵⁶ Vrijedi stoga ovdje citirati nekoliko zaključnih misli N. Klaić iz toga rada – tim više što je on u historiografiji ostao nezamijećen: „(...) Prema tome, gotovo šeststoljetna povijest ove obitelji više nego jasno pokazuje da hrvatsko plemstvo ni u čemu nije zaostajalo za plemstvom tadašnjeg evropskog Zapada. Štoviše, oni su svojim junaštvom prednjačili i davali primjer Zapadu. Krčki knezovi pokazuju životnu sposobnost od trenutka kad se kao mletački činovnici pojavljuju na Krku: najprije otkazuju poslušnost duždu, a zatim skupo naplaćuju usluge ugarsko-hrvatskom vladaru. Zbog novca trči i Žigmund za njima. Tek od druge polovice XV st. lomi postepeno te hrvatske lavove Turčin i vladar koji tursku nevolju pretvara u svoju korist. A kad u XVI st. prestaje hajka na njih, nekadašnjim su orlovima slomljena krila, tako da se u političkom životu Hrvatske još jedva čuje njihova riječ. Međutim, ništa nije manja uloga Frankopana u kulturnom životu Hrvata. Oni su poput pravih mecena zaštićivali umjetnost i umjetnike, pomagali su razvitak književnosti. Pod njihovim se pokroviteljstvom sastavljaju u XIII i XIV st. statuti na čitavom primorskom području koje je pod njihovom vlašću. Kao i drugi hrvatski velikaši, Frankopani su podizali crkve i samostane i bogato ih obdarivali. A kad je u XVII st. oružje dopuštalo junacima da uzmu u ruke i pero, Frankopani ne zaostaju za drugima (...)“.⁵⁷

Također je objavljen i drugi tekst, odnosno u pet nastavka izvadci iz referata “Uzroci i posljedice zrinsko-frankopanske urote”.⁵⁸ Tu je

55 Lujo Margetić, “Naše Primorje u djelima Nade Klaić”, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 2 (1981), 283. Usp. i Darinko Munić, “Prof. dr. Nada Klaić (1920–1988)”, *Jadranski zbornik – prilozi za povijest Istre, Rijeke, Hrvatskog Primorja i Gorskog Kotara* 13/1986-1989 (1989), 381-382.

56 Nada Klaić, “Povijesna uloga krčkih knezova u hrvatskoj prošlosti [1](2-5)”, *Novi list i Glas Istre* od 20. X. 1971., 21. X. 1971., 25. X. 1971., 26. X. 1971., 27. X. 1971. (uredio Ante Balen).

57 Klaić, “Povijesna uloga krčkih knezova u hrvatskoj prošlosti (5)”, *Novi list i Glas Istre* od 27. X. 1971.

58 Nada Klaić, “Uzroci i posljedice zrinsko-frankopanske urote (Izvaci iz referata pročitanog na znanstvenom skupu, što su ga u Malinskoj organizirali Povijesno

problematiku i tematiku N. Klaić već prethodnih godina bila istraživala i radove publicirala.⁵⁹

Možemo, dakle, zaključno reći da je Nada Klaić svoje bavljenje temama iz povijesti otoka Krka započela – što je možda malo u suprotnosti s njezinim načinom rada – upravo sintezom, a završilo ipak temeljitim analizama koje su manje-više ponovno pronašle svoj udio u njezinim temeljnim knjiga – pregledima hrvatske srednjovjekovne povijesti: *Povijest Hrvata u ranom srednjem vijeku* (1971.) i *Povijest Hrvata u razvijenom srednjem vijeku* (1976.).

Na kraju dopustite mi da se poslužim riječima Tomislava Raukara zapisanim nedugo po smrti profesorice Klaić u kojima se meritorno iznosi sljedeće: „znanstveno djelo Nade Klaić dragocjena je baština historiografije o hrvatskom srednjovjekovlju i čvrsto polazište njezine budućnosti“,⁶⁰ a mi možemo samo skromno pridodati da ovdje iznesene teme iz krčke povijesti kojima se Nada Klaić tijekom svoga profesionalnog života bavila dostatno to potvrđuju. Ti radovi i danas – unatoč protoku vremena i novim rezultatima historiografskih i drugih istraživanja – poglavito na polju arheologije, povijesti umjetnosti, slavistike/kroatistike i prava – imaju svoju relevantnost i čine važan prinos poznavanju povijesti otoka Krka u srednjem vijeku.

društvo otoka Krka i Društvo arhivskih radnika Hrvatske (12. – 15. X. 1971) u povodu 30 obljetnice revolucije i 300-obljetnice smrti pjesnika Frana Krste Frankopana i 100. obljetnice »Hrvatske čitaonice« u Vrbniku), *Novi list i Glas Istre* od 1. XII. 1971., 2. XII. 1971., 3. XII. 1971., 4-5. XII. 1971., 6. XII. 1971.

59 Usp. Nada Klaić, "O historijskom značenju Zrinjsko-frankopanske urote", *Historijski pregled – časopis za nastavu povijesti. Organ Saveza historijskih društava FNRJ IV* (1958) 2, 115-126; "Ponovno o historijskom značenju Zrinsko-frankopanske urote", *Arhivski vjesnik IV-V/1961-1962* (1962) 4-5, 269-294.

60 Tomislav Raukar, "Prof. dr. Nada Klaić", *Nastava povijesti – Nastava po istorija – Pouk zgodovine – Nastava istorije 1-2* (1989), 107.

**Bibliografija radova Nade Klaić u kojima obrađuje
ili se dotiče tema iz povijesti otoka Krka:**

- Izvori za hrvatsku povijest, I. (do g. 1107)*, Uredila: Nada Klaić, Povijesno društvo Hrvatske, Školska knjiga, Mala historijska knjižnica, br. 2, Serija II, Građa, Zagreb 1955.
- Izvori za hrvatsku povijest, II*, Priredila: Nada Klaić, Školska knjiga, Na izvorima historije, sv. 5, Zagreb 1958.
- Enciklopedija Jugoslavije 3 (Dip – Hid)*, glavni redaktor Miroslav Krleža, Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ, 1958., s. v.: “Frankapani (kasnije također Frankopani), velikaška porodica knezova Krčkih; Frankapani: 1. Bernardin Ozaljski (1453–1529), sin Stjepana II i Ižote, kćeri markgrofa d’Este, 388; 2. Krsto Brinjski (1482–1527), 388-389; 3. Franjo Slunjski (1536–1572), 389; 4. Nikola Tržački (1586–1647), 389; 5. Fran Krsto Tržački (1643–1671), 389-390; 6. Orfej, potomak Jurja Frankapana”, 390.
- “O historijskom značenju Zrinsko-frankopanske urote”, *Historijski pregled – časopis za nastavu povijesti. Organ Saveza historijskih društava FNRJ IV* (1958) 2, 115-126.
- “Noviji radovi na društvenoj problematici srednjovjekovne Hrvatske”, *Godišnjak Istoriskog društva Bosne i Hercegovine X/1949-1959* (1959), 333-354. (ćir.)
- “Pitanje društvenog uređenja kvarnerskih općina u novijoj literaturu”, *Zgodovinski časopis XII-XIII/1958-1959* (1959), 242-254.
- “Problem Zvonimirove smrti u novijoj literaturi”, *Historijski zbornik XV/1962* (1963), 271-288.
- “Ponovno o historijskom značenju Zrinsko-frankopanske urote”, *Arhivski vjesnik IV-V/1961-1962* (1962) 4-5, 269-294.
- “Što su kmetovi Vinodolskog zakona? Prilog problematici društvenog uređenja Vinodola u XIII. stoljeću”, *Radovi Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – Odsjek za povijest 4* (1962), 25-50.
- Enciklopedija Jugoslavije 5 (Jugos – Mak)*, glavni redaktor Miroslav Krleža, Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ, 1962., s. v.: “Krk. Historija”, 421-422.
- “O legendarnoj smrti kralja Zvonimira”, *Istorijski zapisi – organ Istorijskog instituta i Istorijskog društva SR Crne Gore XVI* (1963) XX/2, 229-270. (ćir.)
- “Historijska podloga hrvatskoga glagoljaštva u X i XI stoljeću”, *Slovo – časopis Staroslavenskog instituta u Zagrebu 15-16* /= Prof. Vjekoslav Štefaniću o šezdeset i petoj godini života i trideset i petoj godini naučnog rada/ (1965), 225-281.
- “Historijska podloga hrvatskoga glagoljaštva”, *Jugoslovenski istorijski časopis – organ Saveza društava istoričara Jugoslavije IV* (1965) 4, 3-15.
- “Da li je postojala Dalmatinska marka Bečke ilustrirane kronike?”, *Zgodovinski časopis XIX-XX/1965-1966* /= *Zwitterjev zbornik/* (1966), 125-138.
- Pregled izvora i historiografije za hrvatsku povijest do XII. stoljeća*, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb 1967.
- “Etnički odnosi u Bizantskoj Dalmaciji (od VII do XII st.)”, *Jugoslovenski istorijski časopis – organ Saveza društava istoričara Jugoslavije VIII* (1969) 4, 23-28.

- “Nekoliko napomena o Baščanskoj ploči (U povodu priloga M. Moguša, Riječ-dvije o Baščanskoj ploči, »Kolo« 4, 1967)”, *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* XV (1969)1-2, 1-14.
- “Knezovi Frankopani kao krčka vlastela”, *Krčki zbornik* 1 (1970), 125-180.
- “Povijesna uloga krčkih knezova u hrvatskoj prošlosti [1]”, *Novi list i Glas Istre* od 20. X. 1971. (uredio Ante Balen)
- “Povijesna uloga krčkih knezova u hrvatskoj prošlosti (2): Najugledniji velikaši u Hrvatskoj i Ugarskoj”, *Novi list i Glas Istre* od 21. X. 1971. (uredio Ante Balen)
- “Povijesna uloga krčkih knezova u hrvatskoj prošlosti (3): Prvak u hrvatskom kraljevstvu”, *Novi list i Glas Istre* od 25. X. 1971. (uredio Ante Balen)
- “Povijesna uloga krčkih knezova u hrvatskoj prošlosti (4): Frankopani na vrhuncu svoje moći”, *Novi list i Glas Istre* od 26. X. 1971. (uredio Ante Balen)
- “Povijesna uloga krčkih knezova u hrvatskoj prošlosti (5): Frankopani daju primjer Zapadu”, *Novi list i Glas Istre* od 27. X. 1971. (uredio Ante Balen)
- “Uzroci i posljedice zrinsko-frankopanske urote [I-V] (Izvaci iz referata pročitano na znanstvenom skupu, što su ga u Malinskoj organizirali Povijesno društvo otoka Krka i Društvo arhivskih radnika Hrvatske (12.-15. X. 1971) u povodu 30 obljetnice revolucije i 300-obljetnice smrti pjesnika Frana Krste Frankopana i 100. obljetnice »Hrvatske čitaonice« u Vrbniku)”, *Novi list i Glas Istre* od 1. XII. 1971., 2. XII. 1971., 3. XII. 1971., 4-5. XII. 1971., 6. XII. 1971. *Povijest Hrvata u ranom srednjem vijeku*, Zagreb: Školska knjiga – Manualia Universitatis studiorum Zagrebiensis/Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu, 1971. (v. Kazalo), ²1975.
- “Društvena struktura kvarnerske općine u razvijenom srednjem vijeku”, *Krčki zbornik* 2 (1971), 111-144.
- “Kako i kada su knezovi Krčki stekli Modruš i Vinodol?”, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* XVI (1971), 129-168.
- Izvori za hrvatsku povijest do 1526. godine*, Zagreb: Školska knjiga – Manualia Universitatis studiorum Zagrebiensis/Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu, 1972.
- Povijest Hrvata u razvijenom srednjem vijeku*, Zagreb: Školska knjiga 1976. (v. Kazalo)
- “Još jednom o Baščanskoj ploči kao izvoru za vladanje kralja Zvonimira”, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* XXIV (1981), 287-297.
- “Kako i kada postaje »Metodova doktrina« kulturno dobro Hrvata”, *Croatica Christiana periodica – časopis Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu* X (1986) 17, 17-39.
- “Pobjeda reformnog Rima na Jadranu za pape Grgura VII. (1073–1085. god.)”, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* XXVIII (1986), 147-202.
- Enciklopedija Jugoslavije* 4 (E-Hrv). Drugo izdanje, glavni urednik Jakov Sirotković, Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, Zagreb 1986., s. v.: “Frankopani (Frangipani, kasnije također Frankopani), velikaška obitelj knezova Krčkih”, 256-257; Bernardin Ozaljski, hrvatski feudalac

- (1453-1529), 257; Krsto Brinjski, hrvatski ban (1482-1527), 257; Franjo Slunjski, hrvatski ban (1536-1572), 257; Nikola Tržaćki, hrvatski ban (1586-1647), 257; Fran Krsto Tržaćki, urotnik i književnik (1643-1671), najmlađi sin Vuka Krste Franapana, karlovačkog generala, 257-258; Orfej, utornik, potomak Jurja Frankapana, 258.
- Vinodol. Od antičkih vremena do knezova Krčkih i Vinodolskog zakona*, Pazin – Rijeka: Historijski arhiv Pazin – Historijski arhiv Rijeka (Posebna izdanja 9), 1988.
- Bašćanska ploča I. [Rasprave, studije, članci i ulomci iz cjelovitih djela]*, glavni i odgovorni urednici Andre Mohorovičić i Petar Strčić, Zagreb – Krk – Rijeka: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Povijesno društvo otoka Krka, Povijesno društvo Rijeka, 1988., 268-281 (“Nekoliko napomena o Bašćanskoj ploči (U povodu priloga M. Mogaša, Riječ-dvije o Bašćanskoj ploči, »Kolo«, 4, 1967)”; 396-409 (“VIII. Procvat kulture. 1. Glagoljica, slavenski liturgijski i hrvatski književni jezik”); 484-494 (“Još jednom o Bašćanskoj ploči kao izvoru za vladanje kralja Zvonimira”); 554-555 (“Ulomak”).
- Bašćanska ploča II. [Enciklopedijski članci, napisi iz zbirki izvora, priručnika, kataloga, leksikona i vodiča; Novinski članci; Bašćanska ploča u umjetnosti; Dodatak]*, glavni i odgovorni urednici Andre Mohorovičić i Petar Strčić, Zagreb – Krk – Rijeka: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Povijesno društvo otoka Krka, Povijesno društvo Rijeka, 1988., 55 (“64. Bašćanska ploča”).
- Povijest Hrvata u srednjem vijeku*, Zagreb: Globus (Biblioteka Posebna izdanja), 1990. (v. Kazalo)

Izvori i literatura

- Codex diplomaticus comitum de Frangepanibus – A Frangepán család oklevéltára.* Köt. 1: 1133 – 1453. A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából kiadják Thallóczy Lajos és Barabás Samu, Budapest: Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia (Monumenta Hungariae historica. Diplomataria vol. XXXV.-Magyar történelmi emlékek. Osztály 1. Okmánytárak 35), MCMX.
- Codex diplomaticus comitum de Frangepanibus – A Frangepán család oklevéltára.* Köt. 2: 1454 – 1527. Hamis oklevelek 1209-1481. A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából kiadják Thallóczy Lajos és Barabás Samu, Budapest: Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia (Monumenta Hungariae historica. Diplomataria vol. XXXVIII.-Magyar történelmi emlékek. Osztály 1. Okmánytárak 38), MCMXIII.
- Krčki (Vrbanski) statut iz 1388.*, priredili Lujo Margetić i Petar Strčić (*Krčki zbornik*, sv. 62, *Posebno izdanje Krčkog zbornika*, sv. 52) (Krk 2008).
- Lusardi, Aldo – Besta, Enrico (prir.). *Statuta Veglae (Corpus statutorum Italicorum 22, terza serie – n. 2*, Milano 1945).
- Solitto, Vicko. *Documenti storici sull'Istria e la Dalmazia*, vol. 1 (Venezia 1844).

Solitto, Vicko. *Povijesni dokumenti o Istri i Dalmaciji* (preveo i uredio Vladimir Rismondo) (Split 1989).

Vassilich, Giuseppe. "Statuto della città di Veglia", *Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria* II (1885) I/1-2, 51-128 /1. dio/; II (1885) I/3-4, 205-302 /2. dio/; III (1886) II/1-2, 3-79 /3. dio/.

Blažević, Velimir. *Crkveni partikularni sabori i dijecezanske sinode na području Hrvatske i drugih južnoslavenskih zemalja* (Zagreb 2012).

Bratulić, Josip. "Glagolizam i glagoljaštvo", *Drugi Hercigonjin zbornik*, ur. Stjepan Damjanović (Zagreb 2005), 53-57.

Bratulić, Josip. "Glagoljaštvo i glagolizam u crkvenom i društvenom životu Hrvata i Slovenaca", *Kolo – časopis Matice hrvatske za književnost, umjetnost i kulturu* XIX (2009) 3-4, 153-156.

Brusić, Iva. "Antonio Vinciguerra: the Ideological Initiator of the Venetian Appearance of the City of Krk", *Ikona – časopis za ikonografske studije / journal of the iconographic studies* 5 (2012), 345-350.

Cubich, Giambattista. *Notizie naturali e storiche sull'isola di Veglia* (Trieste 1874 – 1875; [I. Fisica; II. Notizie storiche sull'isola di Veglia; III. Documenti sull'isola di Veglia]).

Črnčić, Ivan. *Najstarija poviest krčkoj, osorskoj, rabskoj, senjskoj i krbaavskoj biskupiji* (Rim 1867).

Dudan, Bruno – Teja, Antonio. *L'italianita della Dalmazia negli ordinamenti e statuti cittadini* (Varese – Milano 1943 [Milano 21991]).

Fiorentin, Anna Maria. *Krk – splendidissima civitas Curictarum* [Veglia la «splendidissima civitas Curictarum»] (prev. Franjo Matejčić, *Krčki zbornik*, sv. 44. Posebno izdanje, sv. 38) (Rijeka 2011).

Fučić, Branko. "Jurandvorski ulomci", *Krčki zbornik* 3 (1971), 157-175.

Fučić, Branko. "Hrvatski glagoljski i ćirilski natpisi", *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost. Sv 1: Srednji vijek (VII.-XII. stoljeće). Rano doba hrvatske kulture*, ur. Ivan Supićić (Zagreb 1997, 2007), 258-283.

Fučić, Branko. *Terra incognita* (Zagreb 2001).

Galović, Tomislav. *Krčki zbornik 50. jubilarni soezak. Pregled rada Povijesnog društva otoka Krka i bibliografija Krčkog zbornika* (Krk 2006).

Galović, Tomislav. "Krčki statut na latinskom jeziku iz 16. stoljeća", *Krčki kalendar 2014.* (2013), 82-87.

Galović, Tomislav. "Intelektualna i kulturna povijest: Hrvatska glagoljička, ćiriljička i latinička pisana kultura u ranom srednjem vijeku", *Povijest Hrvata* (sinteza Matice hrvatske – Biblioteka Hrvatske povijesti), ur. Zrinka Nikolić Jakus (Zagreb 2014) /u tisku/.

Gršković, Ivan – Štefanić, Vjekoslav (prir.). "Nike uspomene starinske Josipa Antuna Petrisa (1787.-1868.)", *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena* 37 (1953), 81-143.

- Hercigonja, Eduard. *Tisućljeće hrvatskoga glagoljaštva* (Zagreb 2009).
- Karbić, Damir – Karbić, Marija. *The Laws and Customs of Medieval Croatia and Slavonia: A Guide to the Extant Sources* (UCL School of Slavonic and East European Studies – Studies in Russia and Eastern Europe) (London 2013).
- Klaić, Nada, v. Bibliografija radova Nade Klaić u kojima obrađuje ili se dotiče tema iz povijesti otoka Krka.
- Klaić, Vjekoslav. *Krčki knezovi Frankapani. Knjiga prva. Od najstarijih vremena do gubitka otoka Krka (od god. 1118. do god. 1480.)* (Zagreb 1901 – reprint izdanje: Rijeka: Povijesno društvo otoka Krka /*Krčki zbornik*, sv. 25. Posebno izdanje, sv. 19/ i Izdavački centar Rijeka /*Biblioteka Fluminensia*, sv. 3/, 1991).
- Kosanović, Ozren. *Državina Krčkih knezova – Vinodol, Senj i Krk od početka 14. stoljeća do 1420. godine*, doktorski rad, mentor Neven Budak, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (Zagreb 2012).
- Kraljic, John P. "The Early History of Vinodol and the Lord of Krk: Recent Works of Nada Klaić and Lujo Margetić", *Journal of Croatian Studies* 30 (1989), 153-165.
- Lonza, Nella. "Kazneni postupak Krčkog (Vrbanskog) statuta iz 1388. godine", *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Zagrebu* XLIII (1993) 6, 715-725.
- Lonza, Nella. "Novopronađeni izvori o sudskim postupcima protiv krčkih knezova u XIV. stoljeću", *Vjesnik Povijesnog arhiva u Rijeci* XXXV-XXXVI/1993-1994 (1994), 9-20.
- Manin, Marino. "Život i djelo Giuseppea Vassilicha (1852.-1940.), prosvjetnoga djelatnika i proučavatelja povijesti istarskog i kvarnerskog prostora", *Časopis za suvremenu povijest* 36 (2004) 2, 551-568.
- Margetić, Lujo. "Bračno imovinsko pravo prema Krčkom statutu na latinskom jeziku", *Krčki zbornik* 2 (1971), 145-177.
- Margetić, Lujo. "Darovanje i protudarovanje u baščanskim ispravama 14. i 15. stoljeća", *Krčki zbornik* 5 (1972), 129-141.
- Margetić, Lujo. "Preferiranje djeteta po Krčkom, Rapskom i drugim primorskim statutima", *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* XVIII (1973), 215-247.
- Margetić, Lujo. "Dokazna sredstva u sudskom postupku na frankapanskim primorskim posjedima", *Krčki zbornik* 7 (1976), 205-222.
- Margetić, Lujo. "Naše Primorje u djelima Nade Klaić", *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 2 (1981), 281-283.
- Margetić, Lujo. *Rijeka, Vinodol, Istra. Studije* (Rijeka 1990).
- Margetić, Lujo. "Nada Klaić: Povijest Hrvata u srednjem vijeku, Globus, Zagreb 1990, 470 str.", *Historijski zbornik* XLV (1992) 1, 272-276.
- Margetić, Lujo. "Zakoni, pravni običaji, statuti, privilegiji", *Hrvatska i Europa – kultura, znanost i umjetnost. Svezak II. Srednji vijek i renesansa (XIII.-XVI. stoljeće)*, ur. Eduard Hercigonja (Zagreb 2000), 148-166.
- Moguš, Milan. "Riječ-dvije o Baščanskoj ploči (u povodu 890. godišnjice)", *Kolo – časopis za književnost i kulturu* V/CXXV/ (1967) 4, 322-326.

- Munić, Darinko. "Prof. dr. Nada Klaić (1920–1988)", *Jadranski zbornik – prilozi za povijest Istre, Rijeke, Hrvatskog Primorja i Gorskog Kotara* 13/1986-1989 (1989), 381-382.
- Osobni fond Nada Klaić 651 AHAZU (1920 – 1988). Sumarni inventar*, izradila Jadranka Kaloper-Bakrač, Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (Zagreb 2010).
- Petris, Josip Antun. *Nike uspomene starinske*, prir. Tanja Perić-Polonijo (Zagreb – Rijeka 2010).
- Raukar, Tomislav. "Nada Klaić, povjesničar hrvatskoga srednjovjekovlja", *Croatica Christiana periodica – časopis Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu* XII (1988) 21, 197-200.
- Raukar, Tomislav. "Prof. dr. Nada Klaić", *Nastava povijesti – Nastava po istoriji – Pouk zgodovine – Nastava istorije* 1-2 (1989), 105-107.
- Rudić, Srđan. "Izveštaj Antuna Vinciguere kao izvor za istoriju srednjovekovne Bosne", *Zbornik za istoriju Bosne i Hercegovine* 5 (2008), 149-156 (ćir.).
- Skok, Petar. *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima: I. Toponomastička ispitivanja, II. Toponomastička ispitivanja: kazala i karte* (Zagreb 1950).
- Strčić, Petar. "Prvi trogodišnji izvještaj o radu Povijesnog društva otoka Krka (26. travnja 1969 - 1. srpnja 1972)", *Krčki zbornik* 5 (1972), 417-441.
- Štefanić, Vjekoslav. "Tisuću i sto godina od moravske misije", *Slovo – časopis Staroslavenskog instituta u Zagrebu* 13 (1963), 5-42.
- Vassilich, Giuseppe. "La storia della città di Veglia nei suoi monumenti principali", *Archivio storico per la Dalmazia* VIII (1933) XVI/93, 435-464 /1. dio/; IX (1934) XVI/94, 503-520 /2. dio/; IX (1934) XVI/95, 547-566 /3. dio/; IX (1934) XVII/97, 45-52 /4. dio/.
- Žic-Rokov, Ivan. "Javna čistoća, kuga i stočarstvo u prvom Krčkom statutu (kraj XIII – poč. XIV. st.)", *Krčki zbornik* 6 (1975), 91-104.

The history of the island of Krk in Nada Klaić's body of work

Summary

In her rich and thematically diverse historiographical body of work Nada Klaić covered numerous topics from Croatian and regional history ranging from the late antiquity up to the end of 19th century. Krk – the largest Croatian and Adriatic Island - found, of course, its place in this remarkable work. Nada Klaić wrote a number of extensive and exceptionally important papers on the medieval history of Krk. Her interest in Krk started as early as at the end of the 1950s, or rather at the beginning of the 1960s when she composed the entry (a survey) on Frangipani (the noble kindred of the counts of Krk), i. e. the history of Krk, for the *Encyclopedia of Yugoslavia*, followed by her studies into Croatian Glagolitism, especially the Baška tablet and the earliest Glagolitic epigraphy in general and, further, by an analytic account of the Frangipani counts of Krk and the island's social system as well as of the importance of the statutes of Krk (Croatian-Glagolitic and Latin). Moreover, she developed a successful cooperation with the Historical Society of Krk whose journal *Krčki zbornik* printed her acclaimed studies – *Knezovi Frankopani kao Krčka vlastela* (1970), *Društvena struktura kvarnerske općine u razvijenom srednjem vijeku* (1971). Her lectures „The role of the counts of Krk in the Croatian past“ and „Causes and consequences of the Zrini-Frangipani conspiracy“ were held at the Scientific Conference on the Occasion of the 300th Anniversary of the Death of the Poet Fran Krsto Frankopan (Malinska, Haludovo, 1971). All these papers – despite the passage of time and new achievements in the fields of archeology, art history, Slavic/ Croatian philology and legal history – still maintain their relevance and form an important contribution to our knowledge of the history of the island of Krk in the Middle Ages.

NADA KLAIĆ

I NJEZIN ZNANSTVENI I NASTAVNI DOPRINOS RAZVOJU HISTORIOGRAFIJE

ZBORNİK RADOVA SA ZNANSTVENOGA SKUPA S MEĐUNARODNIM SUDJELOVANJEM
ODRŽANOG U ZAGREBU 29.-30. STUDENOG 2013. GODINE

NADA KLAIĆ

AND HER SCHOLARLY AND TEACHING CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF HISTORIOGRAPHY

PROCEEDINGS OF THE SCIENTIFIC CONFERENCE WITH INTERNATIONAL PARTICIPATION
HELD IN ZAGREB FROM 29 TO 30 NOVEMBER 2013

Nakladnici

Hrvatski nacionalni odbor za povijesne znanosti, Zagreb
Društvo za hrvatsku povijesnicu, Zagreb
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Za nakladnike

prof. dr. sc. Damir Agičić
prof. dr. sc. Željko Holjevac
prof. dr. sc. Vlatko Previšić

Urednici

prof. dr. sc. Damir Agičić
doc. dr. sc. Tomislav Galović

Recenzenti

dr. sc. Sabine Florence Fabijanec
prof. dr. sc. Ivan Jurković

Lektura i korektura

dr. sc. Jadranka Brnčić

Prijevod i lektura sažetaka

Miroslav Barun, prof. i autori

Grafičko oblikovanje i računalni slog

Marko Maraković, FF-press, Zagreb

Naklada

300 primjeraka

Tisak

Denona d.o.o., Zagreb, prosinac 2014.

ISBN 978-953-175-540-5

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 897529

Nada Klaić

i njezin znanstveni i nastavni doprinos razvoju historiografije

Zbornik radova sa znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem
održanog u Zagrebu 29.-30. studenog 2013. godine

Uredili
Tomislav Galović
Damir Agičić

 PF press

Zagreb 2014.

Nadežda Klovic'

Sadržaj / Table of contents

Predgovor / Preface (Tomislav GALOVIĆ – Damir AGIČIĆ)..... 13

Uvodna riječ na otvorenju skupa / Introductory address
at the opening of the conference (Tomislav GALOVIĆ)..... 19

Uvodno izlaganje / Introductory lecture

Tomislav RAUKAR

*Nada Klaić i pregledi hrvatske povijesti u ranom i razvijenom
srednjem vijeku* 29

(Summary: Nada Klaić and surveys of Croatian history in
the Early and High Middle Ages)..... 44

I.

Franjo ŠANJEK

Profesorica Nada Klaić kao integralni povjesničar 49

(Résumé: Un parcours d'historien intégral – Nada Klaić) 56

Petar STRČIĆ

Nada Klaić kao žena na profesorskoj i historiografskoj polju 59

(Riassunto: Nada Klaić come donna nel campo educativo e
storionografico) 85

Borislav GRGIN

*Šokantne novosti – uspomene jednog studenta prve godine
povijesti s predavanja profesorice Nade Klaić* 87

(Summary: Shocking news – memories of a former freshman
studying history from Nada Klaić's lectures)..... 92

II.

Radoslav KATIČIĆ

*Kritika ranosrednjovjekovnih diplomatskih vrela Nade Klaić i
hrvatska historiografija* 95

(Zusammenfassung: Nada Klaić, ihre Kritik der frühmittelalterlichen
diplomatischen Quellen und die kroatische Geschichtsschreibung) ... 101

Mirjana MATIJEVIĆ SOKOL	
<i>Pristup Nade Klaić diplomatskoj građi i spisu Historia Salonitana maior</i>	103
(Summary: Nada Klaić's approach to diplomatic documents and <i>Historia Salonitana maior</i>)	112
Neven BUDAK	
<i>Nada Klaić i problem porijekla i dolaska Hrvata</i>	113
(Summary: Nada Klaić and the problem of the origin and arrival of the Croats).....	132
Ivan BASIĆ	
<i>Između historiografske tradicije i novih tumačenja. Problem postanka splitske nadbiskupije u djelu Nade Klaić</i>	133
(Summary: Between historiographical tradition and new interpretations. The problem of the origin of the archbishopric of Split in the work of Nada Klaić).....	169
Ludwig STEINDORFF	
<i>Jedno od gradilišta Nade Klaić: Ljetopis popa Dukljanina</i>	171
(Summary: One of Nada Klaić's construction sites: <i>The Chronicle of the Priest of Dioclea</i>).....	184
Vladimir SOKOL	
<i>Gdje se nalazila županija Dalen cara-pisca?</i>	191
(Summary: Where was the Porphyrogenitus' county of Dalen?)	203

III.

Zdenka JANEKOVIĆ RÖMER	
<i>Grad i građani između kraljeva, velikaša i prelata – pogled Nade Klaić na srednjovjekovnu trogirsku komunu</i>	207
(Summary: The city and its citizens between kings, noblemen and prelates – Nada Klaić's view of the medieval commune of Trogir).....	227
Zrinka NIKOLIĆ JAKUS	
<i>Srednjovjekovni Zadar i njegovo društvo u historiografskom opusu Nade Klaić</i>	229
(Summary: Medieval Zadar and its society in Nada Klaić's historiographical work).....	254

Ivan MAJNARIĆ
Plemstvo Lučke županije u historiografskom djelu Nade Klaić 255
(Summary: Nobility of the county of Luka in Nada Klaić's
historiographical research) 275

Bruno ŠKREBLIN
Doprinos Nade Klaić u istraživanju zagrebačkog Gradeca 277
(Summary: Nada Klaić's contribution to the historical research on
Gradec) 295

Krešimir REGAN
*Doprinos Nade Klaić poznavanju procesa utvrđivanja Slavonije
s posebnim osvrtom na plemićki grad Lopor*..... 297
(Summary: Nada Klaić's contribution to the understanding
of the fortification process in Slavonia with special reference to
the Lopor Castle) 324

IV.

Dubravko LOVRENOVIĆ
*Formiranje srednjovjekovne bosanske države i ugarsko-bosanski odnosi
u knjizi Srednjovjekovna Bosna Nade Klaić* 327
(Summary: The formation of the medieval Bosnian state and
Hungarian-Bosnian relations in Nada Klaić's book *Srednjovjekovna
Bosna* [Medieval Bosnia]) 338

Robert KURELIĆ
Nada Klaić i grofovi Celjski: tri desetljeća kasnije 341
(Summary: Nada Klaić and the Counts of Cilli: three decades later) .. 362

Branimir BRGLES
*Historiografija o Seljačkoj buni 1573. godine s posebnim osvrtom
na doprinos Nade Klaić* 365
(Summary: Historiography on the Croatian-Slovenian peasant revolt
of 1573 /with special reference to Nada Klaić's contribution/)..... 380

Boris SULJAGIĆ
*O monografiji Nade Klaić Društvena previranja i bune u Hrvatskoj u
XVI i XVII stoljeću* 383
(Summary: On Nada Klaić's monograph *Društvena previranja i bune
u Hrvatskoj u XVI i XVII stoljeću* [Social turmoil and revolts in Croatia
in the 16th and 17th century])..... 398

V.

Ozren KOSANOVIĆ	
<i>Srednjovjekovna povijest Kvarnera u radovima Nade Klaić</i>	401
(Summary: Medieval history of Kvarner in Nada Klaić's work)	415
Gordan RAVANČIĆ	
<i>Vinodol u opusu Nade Klaić</i>	417
(Summary: Vinodol in Nada Klaić's body of work)	427
Tomislav GALOVIĆ	
<i>Teme iz povijesti otoka Krka u opusu Nade Klaić</i>	429
(Summary: The history of the island of Krk in Nada Klaić's body of work)	448
Josip BANIĆ	
<i>Teme iz istarskog srednjovjekovlja u djelima Nade Klaić</i>	449
(Summary: Istrian Middle Ages in Nada Klaić's work)	463

VI.

Zoran LADIĆ – Damir KARBIĆ	
<i>Znanstveno-istraživačka djelatnost Nade Klaić prema građi iz Arhiva HAZU u Zagrebu</i>	467
(Summary: Nada Klaić's research based on the archival records from the Archive of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Zagreb)	473
Iva MANDUŠIĆ	
<i>Nada Klaić i njezin leksikografski rad</i>	475
(Summary: Nada Klaić and her lexicographical work)	485
Hrvoje PETRIĆ	
<i>Pisma vezana uz pisanje i objavljivanje knjige Koprivnica u srednjem vijeku Nade Klaić</i>	487
(Summary: Letters concerning the writing and publication of the book <i>Koprivnica u srednjem vijeku</i> [Koprivnica in the Middle Ages] by Nada Klaić)	512

Prilozi / Appendix

Ivan MAJNARIĆ

Povjesničarka Nada Klaić (Zagreb, 21. VII. 1920. - Zagreb, 2. VIII. 1988.) – biografska skica (The historian Nada Klaić /Zagreb, 21 July 1920 – Zagreb, 2 August 1988/ – a biographical sketch)515

Dejan ZADRO – Tomislav GALOVIĆ

Bibliografija Nade Klaić (1920.-1988.) / Nada Klaić's bibliography (1920 – 1988).....523

Raspored rada znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem Nada Klaić i njezin znanstveni i nastavni doprinos razvoju historiografije (Zagreb, 29.-30. XI. 2013.) / Programme of the scientific conference with international participation Nada Klaić and her scholarly and teaching contribution to the development of historiography (Zagreb, 29 – 30 November 2013)593

Slikovni prilozi / Photographs597

Kazalo osobnih i zemljopisnih imena / Index of proper and geographical names609

Popis suradnika / List of contributors.....635